

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY



ЧАСТЬ I

Established

1893.

TWO SECTIONS —

TION I

Рік LI. Ч. 255. Нью-Йорк і Джерзі Ситі, субота, 30. грудня 1944. No. 255. New York and Jersey City, Saturday, December 30, 1944. Vol. LI

ТРИ ЦЕНТИ в Злучених Державах Америки.
П'ЯТЬ ЦЕНТІВ за границею Злучених Держав Америки.Тел. „Свободи“: BErgen 4-0237—4-0807
Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016THREE CENTS in the United States of America.
FIVE CENTS elsewhere.

Німці будуть розгромлені заповідає Німецька офензива зістала здержана в Бельгії і Люксембургу

Стимсон

Генрі Л. Стимсон, секретар війни, заявив під час конференції з газетярами, що він певний щодо цього, який буде остаточний вислід німецької офензивы на західному фронті в Європі. У війні годі вигравати кожну битву, казав Стимсон. Німці загаждували тим разом усіми своїми мілітарними та пропагандними засобами, щоб проломити альянтський фронт у бойовому і дипломатичному розумінні. Та це все закінчиться для них неминучою катастрофою, себто повним розгромом.

ОСТЕРІГАЄ РОСІЮ

Вашингтонський „Стар“ пише, що якщо Совети будуть керуватися в міжнародних справах тільки власними інтересами, то це може спричинити „фатальне напруження“ в російсько-американських відносинах.

ЧОМУ НЕМА БУНТУ ПРОТИ СОВЕТІВ?

На ось таке складне питання пробує відповісти Джордж В. Соколскі, відомий американський колунист. Він каже, що по війні звичайно наступають революції, бо війна робить людей голодними і злющими. Тому, як тих людей визволиться, а далі є голод, то люди і по визволенню невидять кожного, включно з тим, що їх визволив... В наші часи, пише Соколскі, ситуація ще й така, що як тільки де наступить визволення, то зараз там з'являються комуністи і ще скріпляють у людей ту люту. Тому тяжко завести там якийсь порядок. А саме з такою акцією комуністів стрінулись тепер американці в Італії, Франції, Бельгії та Голандії, а британці в Греції. Знов Совети, пише Соколскі, такої проблеми не мають просто тому, що „вони не приходять до ніякого краю як визвольники, а тільки як переможці: як мілітарні переможці ввійшли вони в Фінляндію, Естонію, Лотву, Литву, Польщу, Україну, Румунію, Болгарію, Мадярщину і Югославію“. Як американці входять в якийсь край, то на те, щоб чим скорше його опустити, та „росіяни вступають на якусь територію, щоб на ній залишитись“, щоб пильнувати, „щоби всюди була така влада, на яку дає дозвіл Москва. Тому, каже Соколскі, „нема революцій на землях, які займають росіяни, бо на тих землях нема визволення“, а є тільки „зміна в переможцях“.

КУПУЙТЕ ВОЄННІ БОНДИ

РАДНОТЬ УКРАЇНСЬКИМИ КНИЖКАМИ

Український Народний Союз вислав до Лондону, до Союзу Українських Канадійських Вояків, 50 примірників книжки проф. Манінга про українську літературу, в дарунку для українських вояків. В подяці, надісланій У. Н. Союзови, підкресляється, що якраз дарунки з того роду українських книжок є дуже пожадані. „Тяжко знайти слів, щоб описати, як вдячні ми за цей неоцінений дар“, пишеться в листі з Лондону до У. Н. Союзу.

Ще додамо, що книгарня „Свободи“ одержує раз-у-раз подяки і признання від вояків за книжки про Україну, видані англійською мовою, що їх висилають їм різні наші люди чи організації.

ЯК ДБАЮТЬ ЗА ПОЛЬСЬКУ КУЛЬТУРУ?

При Колумбійськiм університеті в Нью-Йорку існує „Польський Клуб“, що має завдання поширювати тут інтерес до Польщі. Стараннями згуртованої в ньому молоді влаштовуються концерти і відчити та вистави. Минулого року Клуб видав збірку польських поезій, переведених на англійську мову, п. н. „Ди Поліш Ленд“, а тепер береться видавати другий том п. н. „Ди Голден Гарп“.

„ВОЛГА-МАТИ“

Большевицькі У. Щ. Вісті з 24. грудня б. р. помістили „інсценізацію до 27-ої річниці існування Радянської України“. Це має бути комбінація з „Листа до українців в Америці“ М. Рильського і віршоване смаровило Миколи Тарновського, нью-йоркського комуніста, що бере це смаровило за „голос американського українця“. Щоби ширший загальний міг знати, як співає цей большевик, наведемо, для прикладу, такий уступ: „З Дніпром співає там ріка Москва, і Волга-мати грає унісоном, і сильно вже лунають ті слова над Міссісіпі і понад Гудсоном“. Що Волга, Волга, мати родная...“ є матір'ю для москалів, то річ природна. І можна їм тільки дати признання, що її так шанують. Але яка вона мати для українців? Як бачимо, то большевицькі яничари в Америці хотіли б навіть тут вчити українців пам'ятати за ріку Москву, а зокрема за „Волгу-мати“. А Шевченко так чудово оспівав Дніпро: „Ой Дніпре

З ЛЬВОВА

Советські джерела подають, що у Львові почався від 1. жовтня набір студентів до львівського державного університету ім. Франка. Почав працювати Політехнічний інститут. І відкрито, як оголошується, 62 школи з 20,000 учнями.

СОВЕТИ ЗАПАНУЮТЬ НАД АВСТРІЮ

Першим з Альянтів, що дістанеться до Австрії та Відня, будуть Совети. Таке заповідають з Лондону, кажучи, що з Віднем буде те саме, що з Будапештом, який уже так якби був у советських руках. Знов з Австрією буде так, як є з Мадярщиною; що вже має просоветський уряд, створений у Дебречині. Значить, що заки Америка і Англія зможуть виявити свої впливи і з'являться в Австрії з своїми військами, Австрія буде вже в такому відношенні до Советів, в якому є вже Румунія, Болгарія та Югославія, де є вже всюди просоветські уряди.

„МАЙДАНЕК“ ЗНОВ НА ОБИДІ

В цілому світі знають уже про концентраційний табор у Майданку, коло Люблина, де нацисти допускались огидних злочинів над жидами та іншими національностями, що їх тамтуди за проторювали і там вбивали та палили. Про той самий Майданек пишуть тепер знов, а то в звязку з відомостями, що їх доставило до Англії польське підпілля, що держить з польським урядом у Лондоні. У тих звітах кажеється, що Майданек тепер заповнений поляками, арештованими советською владою, що в люблінській окрузі Совети мали арештувати 21,000 польської підпольної армії, а біля Седлец має бути в викопаних у землі ямах 3,000 польських офіцерів і представників польської підпольної адміністрації краю. Кажеться далі, що така доля стрінула усіх польських вояків, що воювали проти німців і шукали співпраці з червоною армією. Проти цього, як і проти „пятого поділу Польщі“ беруться тепер американські поляки протестувати по всій Америці.

... мій, Дніпре, широкий та дужий, багато, ти, Батьку, у море носив козацької крові.“ Та як їм згадувати ось так рідного Батька. На те вони — яничари. Тому і не можуть обійтися без — чужої матери.

Велика німецька офензива на західно-європейському фронті, що зачалась дня 16. грудня наступом проти Першої Американської Армії, зістала перший раз здержана майже на цілому фронті, зокрема в Бельгії й Люксембургу, де вона здобула найбільші простори. Приказ, щоб здержати ті німецькі наступи, що вже зачинали ставати для Альянтів справжньою загрозою на цьому фронті, дістав ген. Патон. Він виявився з тяжкого завдання якнайкраще. Передні німецькі частини зістали отсе розбиті на західному крилі й на полудневому.

„ГАЛИЧАНИ“

Свящ. Роман Саміло, москвофіль, що є тепер за „Єдиний, могутий Советський Союз“, як був за царату за „єдину Росію“, говорив у своїм докладі на „Освободительнім Конгресі“ в Філадельфії про „єдинство“, кажучи, що вже давно було ловно „галичан“ і „карпаторосів“ в „общерусской культурной і політической жизни“. Казав, що галичанами були: автор „Слово о полку Игоревім“, співець Митуса, що походив з Перемишля; Петр Московский, перший митрополит „всєя Руси“, уроженець Равирускої; Гнат Рябець, що привів на Куликове поле два полки з Самбора і рішив про бій та розгром татар; козацький гетьман Петро Конашевич Сагайдачний; Степан Яворський, дорадник царя Петра I; Лодій, перший ректор Петроградського університету і Балудянський, що помагав Сперанському при укладі Російського Збору Законів. Два останні були „карпаторосами“, казав Саміло.

СТОЯТЬ САМІ ЗА СОБОЮ

Канадійський „Вістник“ з 15. грудня б. р. пише в статті „Не дві, а три сторони“, що людство ділиться тепер на такі групи: За Росією є лише комуністи в Росії і поза Росією, за Німеччиною є лише головні німці, а поза ними є цілі краї й народи, що не хочуть диктатів ні Німеччини, ні Росії, а хочуть жити своїм власним ладом: До тих народів належить український нарід:..

... ще від 1917 р. в основі українського життя лежить принцип української самостійности і незалежности від якого будь чужого верховодства. В виду такого факту і питання не може бути, за ким, чи проти кого українці стоять — вони стоять найперше самі за собою.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Classified Advertising Department, 595 — 7th Ave., New York 18, N. Y. BRyant 9-0582

Правда про Україну — „не є у моді“

Скільки нам, американським українцям, треба ще працювати, щоб поширити правду про Україну та український нарід, найкраще пізнати з тої критики про книжку Вільяма Г. Чемберліна „Ди Юкрейн: Ей Собмерджд Нейшен“ яка появилася в „Бук Ревю“ часопису „Нью Йорк Таймс“ з неділі 24. грудня б. р. Та критика є з різних зглядів така цікава, що вартує звернути на неї ширшу увагу.

Спершу годиться ствердити, що це перший раз появилася в Америці така обширніша критика про книжку про Україну та український нарід, видану англійською мовою, що є річевою, глибшою змістом і оригінальною, а теж такою, якої автор є з відомим іменем. В нашому випадку є ним Бертрем Д. Волф, письменник і журналіст, автор кількох книжок.

Очевидно, що це треба завдячувати теж і тому, що тут мова про книжку, яку написав Вільям Генрі Чемберлін, про якого пишуть, що про щоб він не писав, то воно завжди цікаве, важне й актуальне, а рівночасно солідно й об'єктивно оброблене. Про що саме пише критик, зможуть довідатись ті, що критики не читали, з сьогоднішнього „Юкрейніен Віклі“, де її передруковано. Зі свого боку звернемо увагу тільки на те, що усім нам треба добре запам'ятати і відповідно до того застосовуватись, коли справді хочемо допомогти Україні добитись кращої долі.

У своїх перших словах пише цей критик таке: „Вільям Генрі Чемберлін знов пливе проти води“. Бож супроти того, що Совети є воєнним союзником Америки, писати про важкі кривди, яких дізнає український нарід з боку советсько-московської влади, є тепер тим самим, що плисти проти води...

Ось таке стверджує американський критик, тай ще з додатком, що Чемберлін вибрав собі тою книжкою такий предмет, що є „тяжким, спірним і немодним“.

Як бачимо, сказано коротко, ясно, чесно й правдиво, бо саме такою є українська справа, коли її тепер хтось бажає представляти у правдивому світлі, себто згадуючи і за злочинства усіх окупантів України в минулому і сучасному. І є вона „немодною“ навіть і тоді, коли хтось, як от Чемберлін, не обороняє цілковитої незалежності України в тому розумінню, щоб Україна таки обов'язково зірвала всякі федеративні зв'язки з Росією чи з Советським Союзом. Вистарчає, що він є за справді

„вільну Україну“ і наводить факти, що та Україна, що є тепер у складі ССР, не тільки, що не є вільною, але є під гнетом московської диктатури, і то таким, що український нарід гинув навіть у мирних часах мільонами з голоду — з політичної пімсти червоної влади на Кремлю. Українська справа є ще теж „немодною“ і тому, бо вона мусить пригадувати польське ярмо, різні „пацифікації“, як і те, що український нарід на західно-українських землях не тільки не бажав ніколи бути під Росією, але й не бажав і не бажає бути під Польщею.

Ось і тому так є, пише критик, що як для росіян (теж і таких як „демократ і соціаліст“ Керенський), так і для поляків (включно з соціалістами), українська справа являється нічим іншим, а тільки якоюсь видумкою, а український визвольний рух якимсь „штучним рухом“. Всі вони згідно цей рух заперечують, не хочуть його нігде добачувати і нічого про його справжню суть знати і говорити.

Та, каже далі критик, Чемберлінови таки вдалося доказати, що так не є... Чемберлін, каже критик, зв'язав правдиво країнське національне відродження з національними рухами XIX. століття, з великими демократичними кличами та ідеалами, з пробудженням „простої людини“. І тому критик глузує з тих „демократів“, що того явища не добачують та відмовляють українському народови тих прав, за які бореться справжня демократія у всьому світі.

Критик теж вірить, що буде так, як пише Чемберлін, а саме, що український нарід не буде мовчати і боротьби за свої права не занехає, і ті свої домагання у своїм часі зголосить. І тому саме, каже він, книжка Чемберліна про Україну не є „немодною“, але — начасі, хоч вона не до вподоби ні тим, що є за Со-

ветами, ні тим, що є за Польщу, ні навіть не задоволяє вповні українських націоналістів, що є за цілковите відірвання українських земель від Росії та Польщі й створення з них цілком незалежної України.

Нам здається, що для української справи є найважливіше те, що Чемберлін написав правду про трагічне положення українського народу під окупантами, що зв'язав тісно український визвольний рух з світовими рухами національних відроджень різних народів та з демократією, та що в перемозі демократичних ідеалів добачує краще будуче і волю України. А те, що написав критик, про книжку Чемберліна, вказує на те, що нам треба дбати „дуже дбати, щоб ось таких книжок, що порушують ту „немодну“ українську справу, появлялось в англо-саксонським світі щораз більше. Бо це теж спосіб, що не дає ворогам України змоги цілком придушувати і придоптувати українську справу в світі, на міжнародному форумі.

І ще одно. Як появиться ось така книжка, то всім нам треба подбати, щоб її скоро й якнайширше розповсюдити, бо й таке причиняється до того, що „немодне“ стає „модним“, бо широко розголошеним. При тому памятаймо, що тут іде про дуже важну міжнародну проблему, що повинна обходити і Америку. А нам вона ще така дорога тому, бо хоче вирвати з неволі той нарід, з якого походимо.

УКРАЇНСЬКИЙ ДІМ КУЛЬТУРИ І ОСВІТИ

Канадський „Новий Шлях“ відзивається з пропозицією створити для канадських українців Дім Осередку Культури й Освіти в Виніпегу, щоб заховати українські культурні цінності, перебрані з України, чи тут придбані, як теж, щоб їх далі розробляти і поширяти. На ту тему читаємо там, між іншим, ось такі завваги:

„Упродовж майже 50 років канадські українці черпали цінності з української культурної скарбниці. Черпали, користувались ними і ставали повновартнішими самі для себе та більше шанованими з боку співгромадян... Так було й є досі. Ми користали з української культури. Та коли через Україну в останніх п'ятьох роках кілька разів пересунулась жаклива, нищівна воєнна машина європейських імперіалістів - імперіалістів, перед

кожним канадським українцем стало зловіще питання: Що стається там із українською культурою? Відповідь не дала на себе довго ждати! Дійсність на українських землях кричить до нас, що українська культура є смертельно загрожена, що вона може бути збещена, викривлена або й зовсім знищена займанцями України. І ось саме ізза цього кілька місяців тому громада культурних, освітніх та інших суспільних працівників-канадійців українського роду видала відозву до нашого загалу в Канаді з пропозицією створити Дім Осередку Культури й Освіти в Виніпегу“.

**МИРОН ЛИТВИН І СИН**

УКРАЇНСЬКІ ПОГРЕБНИКИ
Обслуга щира і чесна
801 Springfield Avenue,
corner Harrison Place
IRVINGTON, N. J.
Phone: ESsex 3-9090

ІВАН БУНЬКО

УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК
заряджує погребамі по ціні та
нижкій як \$150.
ОБСЛУГА НАЙКРАЩА
JOHN BUNKO
Licensed Undertaker & Embalmer
437 East 5th St.,
NEW YORK CITY
Dignified funerals as low as \$150.
Telephone: GRamercy 7-7661.

\$150.00 ЦІЛИЙ ПОХОРОН

І вище
ОБСЛУГУЄМО В ПЕРТ АМБОЙ І ОКОЛИЦІ

KANAI KAIN
FUNERAL HOME
433 STATE STREET,
PERTH AMBOY, N. J.
Phone: Perth Amboy 4-4646

ПЕТРОВ ЯРЕМА

УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК
Занимаєсь похоронами
В BRONX, BROOKLYN, NEW YORK І ОКОЛИЦЯХ

129 EAST 7th STREET,
NEW YORK, N. Y.
Tel.: ORchard 4-2568

BRANCH OFFICE & CHAPEL
707 Prospect Avenue,
(cor. E. 155 St.)
BRONX, N. Y.
Tel.: MEIrose 5-8577

УВАГА! БРУКЛІН, Н. Й. І УВАГА!

УКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ДІМ,
устроює забаву**СТРІЧЕННЯ НОВОГО РОКУ**

В НЕДІЛЮ, 31. ГРУДНЯ (DECEMBER 31, 1944)

в годині 9. вечером.

Вступ на цю забаву \$2.00.

Матимемо дуже добре печені кури і добрі напитки. Приходіть усі й беріть своїх знайомих, тут гарно забавимось і закінчимо старий 1944 рік та привитаємо новий 1945 рік. Хто не прийде той буде жалувати, що на цій забаві не був. За добру забаву ручить

Комітет Укр. Нац. Дому,
216-218 Grand Street, Brooklyn, N. Y.